

1956. A mohácsi csatavesztés és a reformkori szabadságharc mellett az egyik olyan történelmi évszámunk, melyet elég csak így önmagában leírni ahhoz, hogy a hazai történettudományban kevésbé járatosakban is gondolatok, érzések, netalán emlékek ébredjenek. Elég, mert a hat évtizeddel ezelőtt kirobbant magyar szabadságharc együtt él velünk és formálja a jelenünket.

Jelen lapszámunkban csendesen emlékezünk azokra az őszi napokra, fel-felvillantva az erdészek hazai „Mekkájának”, Sopronnak egy-egy jellegzetes korabeli eseményét, forradalmi hangulatát, a korabeli szemtanúk segítségével. Elsősorban a Kanadában élő magyar erdőmérnök közösség máig megjelenő és anyaországi idetartozásukat jelképező folyóiratának, a Kapocsnak és szerzőinek megidézésével. És, aki az alábbi történeti képeslapok nyomán jobban el kíván mélyedni 1956 soproni eseményeiben, lapozza vissza a félévszázados évforduló tiszteletére 2006 októberében megjelent Erdészeti Lapokat.

Nagy László

„Több évtizede kerülöm a témát. Hiába, hihetetlen mély nyomokat hagyott az emberben az az idő. A háború elvesztése, az utána jövő éhes korszak, aztán a sztálinizmus, Rákosi, az általános félelem, hazudozás, az idegen megszállás alatti élet székelye és visszafojtott mérge egyszerre megszűnt. Helyette mintegy varázsütésre jött a megvalósultnak hitt álom: szabad, független, semleges országban élni, tisztességgel, emberséggel a magunk erejéből.

Leírhatatlan felemelő érzés még az emléke is annak, ami számomra a forradalom legnagyobb értékét jelenti. Az emberek szeméből sugárzó lelkes, önzetlen egyet akarás, összetartozás, jóindulat.

Ritkán fordul elő a történelem folyamán, hogy különben erősen heterogén fajtánk többsége egyazon időben ilyen lelki magaslatra hágjon. Nagy ajándék, ha az ember ilyen megér, és része lehet. A felemelő érzés úgy átitatta a sejtjeimet, hogy, ahogy látom, máig sem gyógyultam ki belőle.

Aztán a bukás. Az álom, a haza és a remény elvesztése. A tehetetlen keserűség, nézni amint a forradalom ‘ünneplése’ ürügyén különböző politikai széltoók tőkét kovácsoltak saját céljaiknak, támogatva ezzel az otthoni hatalmak ‘szervezett ellenforradalom’ hazugságát.

Nem ellenforradalom volt az. Nem jobboldali forradalom. Még csak nem is antiszocialista, vagy a nyugati kapitalista rendszert támogató forradalom. Forradalom csak a szervezetlen, spontán kirobbanó természetében volt az idegen megszállók és magyarul beszélő pribékjei ellen indult *Szabadságharc*.

(Apt Kamill: 56-os emlékeim)

◆ ◆ ◆

Ha valaki megkérdezné tőlem, hogy hosszú életemnek melyik volt a legboldogabb napja, gondolkodás nélkül válaszolnám, hogy azaz október végi nap 1956-ban, amikor a rádió bejelentette – a forradalom győzött, az oroszok elhagyják hazánkat. Eszterházán a falu kis főtérén álltam otthoni barátaim csoportjában, ami-

kor a hangosbemondó mondta az örömhírt. Összeöleleztünk és elénekeltük a Himnuszt, soha ilyen érzéssel és könnyekkel ezt nem énekeltem, mint akkor.

Szüleimmel voltam egy napra otthon – a következő vonattal utaztam vissza Sopronba. Az egyetemen egyenesen a tanszékre mentem, ahol Szabó bácsi, az al-tisztünk intézkedett a nyugati küldemények elhelyezéséről a hatalmas előadóter-münkben. A tanító segédszemélyzet elkü-lönült a professzoroktól és a mi tanszék-ünkéről főleg *Perlaki Ferenc* és *Klima Im-re* ügyködött a dékáni épületben. Én, mint a professzorok ifjú tagja, minden tanács-ülésen részt vettem, ahol főleg *Tárczy-Ho-mocb Antal* vitte a szót arról, hogy hogyan

ról jött orvos- adományok – vér stb. – szállítását és segítük Sopronban a rend fenntartását. Ennek a hallgatóink, éjt nap-pallá téve, kitűnően megfeleleltek.

(Adamovich László:

Személyes emlékeim 1956-ról)

◆ ◆ ◆

Azzal kezdődött, hogy október 22-én este nagygyűlésünk volt a Sotex kultúr-házban. A felsőéves fiúk bátran táma-dásba lendültek a Kommuniista Párt ott lévő funkcionáriusai ellen. Felolvastak üdvözlő-táviratokat más főiskolák és egyetemek diákjaitól. Ekkor jelent meg az egyik vörösés hajú balek is, aki - *Do-náth Györgynek* bemutatkozva - felol-vasta bátyja levelét a budapesti Műszaki Egyetemről.

lehetne mielőbb visszatelepíteni a bányá-szokat és a kohászokat Miskolcra. Erdész kollégáim nem is igen jutottak szóhoz, ha-csak nem említem *Tuskó Feri* bácsit, aki a forradalom kitörésének kezdetétől fogva azért kardoskodott, hogy hallgatóim a megszerzett fegyverekkel menjének fel a fővárosba segíteni a harcolókat. *Roller Kálmán* igazgató úr viszont úgy látta – helyesen – hogy többet használ az, ha hall-gatóink itt maradnak és intézik a nyugat-

A diákok követeléseit 16 pontban foglalták össze, amit a nagygyűlés részt-vevői megszavaztak. Másnap délután a diákság a lengyel munkásokat támogat-va egy néma felvonulást rendezett a belvárosban, a városháza környékén. Nem történt semmi incidens. Este Bu-dapesten kitört a forradalom. Budapes-ten még javában dúltak a harcok, de ví-déken, így Sopronban is, és a legtöbb helyen erőszak nélkül, eltűnt a régi

rendszer. Sopronban a diákok átvették a rendfeltartás feladatát.

(Jacsman János: Sopron 1955-1956 – Részletek egy visszaemlékezésből)

Október 23-án az 'Együtt a lengyelekkel' szolidáris diák felvonulás rendezett sorokban, fegyelmezetten és csendben haladt a Várkerületen (akkor Lenin körút) a Tűztorony melletti 1848-as emlékmű felé. Az út mindkét oldalán emberek álltak és néztek bennünk. Nagy szó volt egy tüntető felvonulás. Ott szorongtunk mi diákok az Előkapuban, a városháza mögött. Hirtelen üvegcsörömpölés hallatszott. A városháza egyik emeleti ablaka lett valamivel beverve. Mivel a diákok közül senki sem dobált semmiféle 'lövedéket', a provokálásnak szánt ablaktörés nyilván belülről történhetett. Visszatérve a Templom utcai diákszállónkba, hamarosan híre futott a pesti eseményeknek. Valaki jelentette, hogy telefonértesülések szerint Pesten lövik a tüntetőket. Ott kuporogtunk a társalgóban lévő rádió mellett egész éjjel hírekre várva.

(Báthy István: Forradalmi öjrjárat)

Egyáltalán nem emlékszem, hogy lettem, kik által, kiszemelve MEFESZ-megbízott autókísérőnek az 1956 októberi forradalmi napokban. Most tudom, hogy olyanokat kereshettek, akik járatosak voltak Budapesten, de jómagam se odavalósi, se benne járatos nem voltam.

Nagyon ködösen előjön egy kép, hogy valaki felsőbb éves a diákszálláson ajánlott engem, mert megjártam már Budapestet és bátyám akkor, ott is lakott. Az nem lehet kérdés, hogy jelentkeztem-e vagy megkértek, mert az akkori

lelkes hangulatban mindent, bármikor, mindenhol megtettünk volna.

Nagyon fontos most kiemelni, hogy fegyverrel ellátott MEFESZ megbízott voltam, akinek a szállítmány védelme volt elsődleges feladata, hogy az a célba érjen. Másodlagosan én lehettem a 'hivatalos szállítólevél', mert akkoriban középkorú sofőrök gyanúba keveredhettek, de fiatal egyetemi hallgatónak kifogástalan volt a renoméjük. ...

...Nem emlékszem milyen megmondolásból, kinek a tanácsára, de a 'Korvin-közi' forradalmi góchoz igyekeztünk szállítmányunkkal, aminek majdnem felét a kórházi anyag mellett ruhaneműk és élelemfélések tették ki. Fogadtatásunkra csak homályosan emlékszem, de mivel előttünk már jártak ott hasonló szállítmányokkal, az ott tartózkodók tudták miről van szó és a lerakodás gyorsan és rendezetten ment. Viszont erősen megmaradt bennem az a rendkívül felémelő érzés, ami áthatott akkor a bajtársinak nevezhető környezetben, sürgőldő, mosolygó orvosok-ápolók között.

Mi jöttünk nekik segíteni, de ők nem tudtak eleget tenni, hogy a kedvünkbe járjanak, koszittal, elszállásolással.

A Korvin-köz egészen más képet hagyott meg emlékeimben. Nem történésekre emlékszem, hanem fiatal fegyveresek tumultusának felvillanó képeire, hátborzongató érzésekre a kiegészített és összeroncolt orosz tankok és más járművek láttán, és fűlsüketítő géppisztolyropogásokra, amiket tőlem méternyire fiatal forradalmárok eresztettek a levegőbe, kurjongatások közepette, a már egy vagy két napja tartó győzelmi mámorukban.

(Rétfalvi László)

Riadózott ébresztő reggel 6 óraker a diákszállón. Később gyülekezés az egyetemen fegyver és lőszer felvételezéssel. Általános tanácsalanság, szervezetlenség és fejtelenség volt a hangulat jellemzője. Senki nem tudta mi lesz, mit lehet, vagy mi(t) kellene/lenne a legjobb csinálni. Azok az egyének, akik az egyszerű és veszélytelen napokban

nagy hangadók és szervezők voltak, látszólag elpárologtak a várható vagy sejtett veszély megszimatolására. ...

...Hirtelen megjelentek az oroszok. Két tankra emlékszem. Azok eltaposták az ágyúkat, az egyenruhások az országút túlsó oldalán eltűntek és látszólag egy pár pillanatra megállt az idő, talán még a lélegzésünk is. A tankok mögött volt egy páncélos parancsonoki jármű, amiből két orosz tiszt szállt ki. Tekintetükkel végigpásztázták a mezőn fekvő diákokat, egy pár szót váltottak egy-

mással és gondolom a katonai tapasztalatukkal hamar megállapították, hogy veszélytelenek vagyunk a számukra. Volt egy teherautónyi orosz gyalogság is a karavánjukban, akik mereven, mozdulatlanul feszítettek a kényelmetlen padokon. ...

...Az őrnagy eléggé fesztellenül megkérdezte, hogy kik vagyunk és mit terveztünk csinálni. Utána kijelentette, hogy az ő parancsa minden fegyveres ellenállót letartóztatni és egy gyűjtőhelyre szállíttatni, ha jól emlékszem valahol Győr környékén. Ahol gondolom

a volt magyar karhatalmi egységek vetették volna át a gondozásunkat, amire még 50 év távlatából is csak viszolygva tudok visszagondolni. Az őrnagy azt tanácsolta, hogy mivel diákok vagyunk és soproniak ő beleegyezik abba, hogy ha a fegyvereinket lerakjuk, akkor ad egy órát a Sopronba visszatérőnkre és addig a találkánk helyéről nem mozdul. Ezt én tolmácsoltam a társaimnak és megkezdődött a fegyverleadás. Az őrnagy megtartotta a szavát.

(Németh Nándor)

Sopron, 1956. november 4)

Biró Zoltán

(Keszthely, 1874. október 20. – Budapest, 1945.)

Erdőmérnök, minisztériumi osztályvezető, kormánybiztos-helyettes, vezérigazgató, miniszteri tanácsos, 1929–1935 között az Országos Erdészeti Egyesület ügyvezetője, 1929-től 1939-ig az Erdészeti Lapok szerkesztője, a Magyar Érdemrend középkeresztjének kitüntetettje.

Tanulmányait szülővárosában kezdte. A főgimnázium elvégzése után Győrött, majd Selmechányán tanult tovább. 1894-ben, az akadémia befejeztével, a máramarosszigeti erdőigazgatóságnál helyezkedett el. 1913-ban a Földművelésügyi Minisztériumba rendelték, 1919-ben a „kincstári erdők” osztályának vezetésével bízták meg. Közben, 1917-től, az akkor szervezett Faértékesítő Hivatalnak is vezetője, majd 1919 októberétől az erdő- és faügyek kormánybiztosának helyettese lett. 1920-ban nyugdíjba ment. Ezután a Magyar Erdőbirtokosok Faértékesítő Rt. vezérigazgatói posztját töltötte be. A Trianon utáni idők magyar erdőgazdaságának talpra állásában és megerősödésében jelentős szerepe volt. 1925-ben a Mérnöki Tanács alelnökévé választották.

1929-től az Országos Erdészeti Egyesület ügyvezetője lett, egészen 1935-ig. 1929-től 1939-ig az Erdészeti Lapokat is szerkesztette, az utolsó években Mihályi Zoltánnal közösen. Biró Zoltán kiváló szakértelmének, sokoldalúságának, páratlan munkabírásának, agilitásának és minden kollégára kiterjedő segítőkészségének sokat köszönhet az Országos Erdészeti Egyesület az ügyvezetősége alatti válságos történelmi időszakokban.

A mérnöki kamarák küldöttjeként a parlament felső házában tagja volt. Az Országos Erdőgazdasági Tanács I. alelnökeként is tevékenykedett. A Magyar Fatermelők, Fakereskedők és Faiparosok Országos Egyesülete alelnöke, a Magyar Mérnök és Építész Egyesület elnöke is volt. A két világháború közötti magyar erdőszet meghatározó, energikus egyéniségként emlékezünk rá. 1943-ban elnyerte a Magyar Érdemrend középkeresztjét.

Főbb munkái: A máramarosszigeti magyar királyi erdőigazgatás területének gazdasági viszonyai (Máramarossziget, 1904.), Az Alföld fásítása I. kötet, Ültessünk erdőt! (Budapest, 1920.), Előadói javaslat az erdőtvény alapelveiről (Budapest, 1928.)

Sírhelye: 1945-ben, Budapest ostromakor eltűnt, barátai, kollégái sem itthon, sem külföldön nem találták.

Dr. Mihályi Zoltán

(Tamási, 1896. március 8. – Budapest, 1970. szeptember 25.)

Erdőmérnök, az Országos Erdészeti Egyesület titkára 1936-tól 1947-ig, az Erdészeti Lapok szerkesztője 1938-tól 1944-ig, majd főmunkatársa 1948–1950 között, az OEE Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtár jelenlegi könyvvállományának egyik megalapozója, oltalmazója.

Pápán érettségizett 1913-ban. Utána a budapesti műegyetemre, majd 1914-ben a selmechányai Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolára iratkozott be. Időközben be kellett vonulnia és 1915-től végigharcolta az I. világháborút. Oklevelét így 1921-ben, a soproni akadémián szerezte meg. 1923-tól a somogyzombi erdőgazdaság vezetője volt. 1927-ben az erdőmérnöki főiskola erdőműveléstani tanszékén tanársegédként dolgozott. Közben a Magyar Ornitológusok Szövetségének és a Hubertusz Vadászati Védőegyesületnek a titkára volt. Az elsők között szerzett műszaki doktori címet Sopronban. Az 1936-os magyarországi II. Erdészeti Világkongresszus és IUFRO kongresszus előkészítésében, lebonyolításában kimagasló szerepet játszott.

Ez is hozzájárult ahhoz, hogy 1936-tól Budapesten az Országos Erdészeti Egyesület titkára lett egészen 1947-ig. 1938-tól 1944-ig az Erdészeti Lapokat is szerkesztette, az első két évben Biró Zoltánnal együtt, majd később 1948–50 között a lap főmunkatársa volt. Több évig szerkesztette az Erdészeti Zsebnaptárt is. 1944-től katona, majd a hadifogságból 1947-ben tért haza. Az Országos Erdészeti Egyesület háború utáni talpra állításában meghatározó szerepe volt. Gondoskodott a könyvtár állományának biztonságba helyezéséről, az egyesületi székház háborús kárainak helyreállításáról, megszervezte a háború utáni első, szegedi vándorgyűlést. A MTESZ-es időszakban számos rendkívül értékes iratot mentett meg az Egyesület kezdeti időszakából, amiket dr. Király Pálnak adott át később, 1968-ban. Az 50-es évek elején mint „régí értelmiségit” méltatlanul mellőzték, „irodavezetővé” minősítették le, majd eltávolították szeretett egyesületétől.

1948-tól a Magyar Állami Erdészet Központi Igazgatóságánál, 1949-től az Erdőközpont erdészeti dokumentációs osztályán, 1950-től 1954-ig a Mezőgazdasági Dokumentációs Központnál, majd hosszabb ideig az Akadémiai Kiadónál szerkesztette az Agrárirodalmi Tájékoztatót (1953–56), a Magyar Agrárirodalmi Szemle Erdészeti rovatát (1950–57). Közreműködött több szótár munkálataiban. 1957 végén vonult nyugállományba, de ezt követően még évekig dolgozott az Akadémiai Kiadó külső munkatársaként és fordítóként.

Főbb munkái: Külföldi erdészek Magyarországon (Erdészeti Lapok, 1936.), A gyakorlati kiképzésről (Erdészeti Lapok, 1938.), A német erdő- és fagazdaság piacrendje (Erdészeti Lapok, 1939.)

Sírhelye: Mihályi Zoltán hamvait 1970. október 12-én, Budapesten, a Farkasréti temetőben helyezték örök nyugalomra.

